

KIRJALLINEN KYSYMYS 193/2012 vp

Lapsen oikeus biologiseen isään

Eduskunnan puhemiehelle

YK:n lasten oikeuksien sopimuksen artikla 3 (lapsen edun käsite), artikla 8 (oikeus sukulaisuussuhteisiin) ja artikla 9 (oikeus ylläpitää yhteyttä molempiin vanhempiinsa) sekä artikla 7 taakaavat lapselle oikeuden tuntea molemmat vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan.

Lapselle tulee siis taata yksiselitteinen oikeus biologiseen vanhempansa. Tällä hetkellä Suomessa on tilanne, jossa äiti voi kieltää DNA-testin tekemisen kirjallisella ilmoituksella ilman perusteita tai selvityksiä ja päättää "valita" isäksi jonkun muun kuin biologisen isän. Isällä tai viranomaisella ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa tähän päätökseen. Suomessa viimeisen seitsemän

vuoden aikana isyys on jätetty tutkimatta äidin kirjallisesta vastustuksesta johtuen 5 069:ssä tapauksessa. Käytännössä siis joka päivä jää isättömäksi kaksi lasta äidin vastustuksesta johtuen. Lapsella on oikeus tuntea oma vanhempansa eikä perherakenne, johon lapsi syntyy, voi tätä oikeutta lapselta estää.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten ministeri aikoo toimia, jotta lapsen oikeudet sekä isään että äitiin turvataan tulevaisuudessa?

Helsingissä 15 päivänä maaliskuuta 2012

Suna Kymäläinen /sd

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Suna Kymäläisen /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 193/2012 vp:

Miten ministeri aikoo toimia, jotta lapsen oikeudet sekä isään että äitiin turvataan tulevaisuudessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Jos lapsi syntyy äidin ollessa avioliitossa, äidin aviomiestä pidetään isyyslain (700/1975) 2 §:n isyysolettaman nojalla lapsen isänä. Jos lapsen äiti ei ole avioliitossa, toimitetaan isyyden selvittäminen, josta huolehtii äidin kotikunnan lastenvalvoja.

Jos äiti, jonka huollossa tai hoidettavana lapsi on, kirjallisesti ilmoittaa lastenvalvojalle vastustavansa isyyden selvittämistä, lastenvalvoja ei saa isyyslain 8 §:n nojalla aloittaa tai jatkaa isyyden selvittämistä. Isyyden selvittäminen on kuitenkin äidin vastustuksesta huolimatta toimitettava, jos mies, joka katsoo olevansa lapsen isä, on tunnustanut isyytensä. Edelleen lain 11 §:n mukaan lastenvalvojan on tilattava oikeusgeneettinen isyystutkimus lapsesta, äidistä ja miehestä, joka saattaa olla lapsen isä, jos mies pyytää tutkimusta tai jos lastenvalvoja muuten katsoo sen tarpeelliseksi.

Lastenvalvojan tilaama isyystutkimus voidaan tehdä vain sen suostumuksella, josta näyte on tarkoitus ottaa. Jos lapsen äiti ei anna suostumusta näytteenotolle eikä maistraatti äitiä kuuluttuaan hyväksy isyyden tunnustamista, voi lapsen tunnustanut mies vaatia isyyden vahvistamista

tuomioistuimelta, joka voi oikeusgeneettisistä isyystutkimuksista annetun lain (378/2005) 4 §:n mukaan määrätä tutkimuksen tehtäväksi lapsesta ja lapsen äidistä myös vastoin näiden tahtoa. Lapsen biologisella isällä on siis mahdollisuus saada isyytensä vahvistetuksi myös ilman äidin myötävaikutusta.

Tilanne on toinen, jos lapsen biologinen isä ei joko tiedä isyydestään tai ole aktiivinen isyyttä koskevassa asiassa. Lapsen äidillä, joka haluaa lastenvalvojan huolehtivan isyyden selvittämisestä, on isyyslain 10 §:n mukaan velvollisuus antaa totuudenmukaiset tiedot lastenvalvojalle kaikista seikoista, jota ovat tarpeen isyyden selvittämiseksi. Jos lapsen äiti ei suostu antamaan tietoja miehestä tai miehistä, jotka saattaisivat tulla kyseeseen lapsen isyyttä selvittäessä, ei viranomaisella ole keinoa pakottaa äitiä tietojen antamiseen. Jos lapsen äiti antaa virheellisen tiedon lapsen isästä ja tämä tunnustaa lapsen, maistraatti hyväksyy tunnustamisen, ellei sillä ole aihetta olettaa, että isyytensä tunnustanut mies ei ole lapsen isä. Oikeusgeneettisten tutkimusten teettäminen jokaisen tunnustamisen yhteydessä aiheuttaisi viivästystä ja merkittäviä kustannuksia. Tämä ei olisi tarkoituksenmukaista ottaen huomioon, että isän tunnustaminen vastaa valtaosassa tapauksista biologista totuutta.

Isyyslain uudistaminen on oikeusministeriössä vireillä hallitusohjelman mukaisesti. Uudistamistyön yhteydessä tullaan pohtimaan myös lapsen äidin ja biologisen isän oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoa sen varmistamiseksi, että lapsen oikeus sekä isään että äitiin tulee asianmukaisella tavalla turvatuksi.

Helsingissä 28 päivänä maaliskuuta 2012

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 193/2012 rd undertecknat av riksdagsledamot Suna Kymäläinen /sd:

Vad avser ministern göra för att ett barns rätt till både en far och en mor ska tryggas i framtiden?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Om ett barn föds medan modern är gift betraktas den äkta mannen enligt faderskapspresumtionen i 2 § i lagen om faderskap (700/1975) som barnets far. Om barnets mor inte är gift, verkställs en faderskapsutredning, som görs av en barnatillsyningsman i moderns hemkommun.

Om modern, som har vårdnaden om eller sköter barnet, skriftligen meddelar barnatillsyningsmannen att hon motsätter sig faderskapsutredningen, får barnatillsyningsmannen med stöd av 8 § i lagen om faderskap inte inleda eller fortsätta faderskapsutredningen. Även om modern har motsatt sig faderskapsutredningen ska faderskapet ändå utredas, om den man som anser sig vara fader till barnet har erkänt faderskapet. Enligt lagens 11 § ska barnatillsyningsmannen beställa en rättsgenetisk faderskapsundersökning som gäller barnet, modern och den man som kan vara far till barnet, om mannen begär undersökning eller om barnatillsyningsmannen i övrigt anser att en sådan behövs.

En rättsgenetisk faderskapsundersökning som beställs av barnatillsyningsmannen kan utföras endast med samtycke av den som avses ge ett prov. Om barnets mor inte samtycker till att prov tas och magistraten efter att ha hört modern inte godkänner erkännandet, kan den man som erkänt

barnet kräva att faderskapet fastställs i domstol, som enligt 4 § i lagen om rättsgenetisk faderskapsundersökning (378/2005) kan förordna en undersökning i fråga om barnet och barnets mor också mot deras vilja. Barnets biologiske far har alltså möjlighet att få faderskapet fastställt också utan moderns medverkan.

Situationen är en annan om barnets biologiske far antingen är omedveten om sitt faderskap eller inte är aktiv i faderskapsfrågan. Om barnets mor önskar att barnatillsyningsmannen sköter faderskapsutredningen, är hon enligt 10 § i lagen om faderskap skyldig att lämna barnatillsyningsmannen sanningsenliga uppgifter om alla de omständigheter som är nödvändiga för utredningen. Om barnets mor inte samtycker till att lämna uppgifter om den man eller de män som kunde komma i fråga när faderskapet utreds, har myndigheterna inga medel att tvinga modern att lämna uppgifterna. Om barnets mor felaktigt uppger en man som barnets far och denne erkänner barnet, godkänner magistraten erkännandet, om den inte har anledning att anta att den man som erkänt faderskapet inte är barnets far. Att låta göra rättsgenetiska undersökningar i samband med varje erkännande skulle förorsaka dröjsmål och betydande kostnader. Detta skulle inte vara ändamålsenligt med beaktande av att faderns erkännande i merparten av fallen motsvarar den biologiska sanningen.

Vid justitieministeriet pågår i enlighet med regeringsprogrammet en revidering av lagen om faderskap. I samband med revideringsarbetet kommer man också att dryfta balansen mellan moderns och den biologiske faderns rättigheter och skyldigheter för att se till att barnets rätt till både en far och en mor tryggas på tillbörligt sätt.

Helsingfors den 28 mars 2012

Justitieminister Anna-Maja Henriksson